

UZASADNIENIE

Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Dolina Dolnego Bobru PLH080068 został wyznaczony w związku z wypełnieniem zobowiązań Państwa Polskiego względem wymogów wynikających z Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L. z 1992 r. Nr 206, str. 7, z późn. zm.), na podstawie decyzji nr 2011/64/EU Komisji Europejskiej z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (Dz.U. UE. L Nr 33, poz. 146). Obecny status prawny obszaru na poziomie krajowym, określa rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 13 kwietnia 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Dolnego Bobru PLH080068 (Dz. U. z 2022 r. poz. 1160).

Na podstawie art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, do zadań regionalnego dyrektora ochrony środowiska, należy w szczególności, ochrona i zarządzanie obszarami sieci Natura 2000 na zasadach i w zakresie określonych ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, dalej zwaną ustawą o ochronie przyrody.

W związku z powyższym, regionalny dyrektor ochrony środowiska, jako organ sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 na podstawie przepisu art. 27a ust. 2 ustawy o ochronie przyrody, oraz koordynujący w myśl przepisu art. 32 ust. 3 ww. ustawy, funkcjonowanie obszarów Natura 2000 na obszarze swojego działania, obowiązany jest do sporządzenia oraz przyjęcia środków ochrony, o których mowa w regulacji art. 28 ustawy o ochronie przyrody.

Zgodnie z dyspozycją przepisu art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, dla obszaru Natura 2000 sprawujący nadzór nad obszarem, sporządza projekt planu zadań ochronnych, biorąc pod uwagę cele ochrony obszaru. Pierwszy projekt planu, sporządza się w terminie 6 lat od dnia zatwierdzenia obszaru przez Komisję Europejską jako obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty lub od dnia wyznaczenia obszaru specjalnej ochrony ptaków. Na podstawie art. 28 ust. 5 ustawy o ochronie przyrody, regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia, w drodze aktu prawa miejscowego, w formie zarządzenia, plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, kierując się koniecznością utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000.

Podstawowym celem opracowania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, jest jak najszybsze rozpoczęcie działań niezbędnych dla skutecznej jego ochrony, czyli wdrożenie stosownych środków ochrony mających na celu utrzymanie (jeżeli jest właściwy) lub przywrócenie (jeżeli jest niezadawalający lub zły) stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru. Obowiązek osiągnięcia tak sformułowanego celu działań ochronnych na gruntach o różnej strukturze własności, w tym w szczególności stanowiących własność prywatną, wymógł na ustawodawcy nadanie planu zadań ochronnych - statusu normy prawnej ustanawianej w formie zarządzenia jako akt prawa miejscowego.

Przedmiotowy obszar zgodnie z rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 13 kwietnia 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Dolnego Bobru PLH080068, położony jest administracyjnie, w granicach województwa lubuskiego. W związku z powyższym, w niniejszym postępowaniu legislacyjnym akt prawa miejscowego w formie zarządzenia, ustanawiany jest wyłącznie przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, na podstawie przepisu art. 28 ust. 5 ustawy o ochronie przyrody.

Szczegółowy zakres i tryb sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 oraz spektrum prac koniecznych do wykonania na potrzeby opracowania projektu planu, określa art. 28 ust. 10 ustawy *o ochronie przyrody* oraz rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. z 2010 r. nr 34, poz. 186, z 2012 r. poz. 506 i z 2017 r. poz. 2310).

Zgodnie z art. 28 ust. 10 ustawy *o ochronie przyrody*, projekt planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 zawiera:

- 1) opis granic obszaru i mapę obszaru Natura 2000;
- 2) identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony;
- 3) cele działań ochronnych;
- 4) określenie działań ochronnych ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania, w tym w szczególności działań dotyczących:
 - a) ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk,
 - b) monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji celów, o których mowa w pkt 3,
 - c) uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony;
- 5) wskazania do zmian w istniejących planach ogólnych gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, planach zagospodarowania przestrzennego województw oraz planach zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, jeżeli są niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000;
- 6) wskazanie terminu sporządzenia, w razie potrzeby, planu ochrony dla części lub całości obszaru.

Ponadto, przy opracowaniu projektu planu, regionalny dyrektor ochrony środowiska, obowiązany jest do stosowania, oprócz wyżej przytoczonych przepisów prawa powszechnie obowiązującego, wytycznych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska z dnia 12 grudnia 2012 r. „w sprawie opracowania planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000” oraz Instrukcji wypełniania Standardowego Formularza Danych obszaru Natura 2000, GDOŚ. wersja 2012.1.

Organ sporządzający projekt planu zadań ochronnych, zgodnie z przepisem art. 28 ust. 3 ustawy *o ochronie przyrody*, ma obowiązek zapewnienia możliwości zainteresowanym osobom i podmiotom prowadzącym działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, udziału w pracach związanych ze sporządzaniem projektu tego dokumentu, a także zgodnie z regulacją przepisu art. 28 ust. 4 ww. ustawy, obligatoryjnie zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*, w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie projektu dokumentu.

Ponadto, organ sporządzający projekt planu zadań ochronnych, zgodnie z dyspozycją art. 21 ust. 2 pkt 24 lit. a ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*, obowiązany jest do podania informacji o projektach planów zadań ochronnych tworzonych dla form ochrony przyrody, w publicznie dostępnych wykazach danych, o których mowa w art. 23 w/cyt. ustawy.

W myśl przepisu art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. *o wojewodzie i administracji rządowej w województwie*, projekt planu zadań ochronnych, wymaga uzgodnienia z właściwym miejscowo wojewodą, a także w szczególnych sytuacjach zgodnie z art. 97 ust. 3 ustawy *o ochronie przyrody*, może być poddany zaopiniowaniu przez regionalną radę ochrony przyrody, działającą przy regionalnym dyrektorze ochrony środowiska.

Mając powyższe na uwadze, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, sporządził plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnego Bobru PLH080068, uwzględniając regulację art. 28 ust. 10 ustawy *o ochronie przyrody* oraz treść rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. *w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000* (wraz z jego zmianami), a także przy uwzględnieniu postanowień obowiązujących wytycznych i instrukcji, o których mowa powyżej.

W toku prac planistycznych związanych ze sporządzeniem projektu planu, regionalny dyrektor ochrony środowiska, jako organ sprawujący nadzór nad obszarem, obowiązany był do dokonania czynności obejmujących m.in.:

- 1) opis granic obszaru, który dokonano w formie wektorowej warstwy informacyjnej, w oparciu o wyznaczenie 1251 punktów węzłowych, dla których podano długość i szerokość geograficzną w układzie współrzędnych płaskich prostokątnych PL-1992, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 3 ust. 5 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1151 i 1824).
- 2) ustalenia terenu objętego projektem planu zadań ochronnych, polegającym na sprawdzeniu, czy zachodzą przesłanki do nieobjęcia planem zadań ochronnych części lub całości obszaru Natura 2000 na podstawie warunków określonych przepisem art. 28 ust. 11 ustawy *o ochronie przyrody*. Zgodnie z przytoczonym przepisem prawa, planu zadań ochronnych, nie sporządza się dla obszaru Natura 2000 lub jego części: (1) dla których ustanowiono plan ochrony, o którym mowa w art. 29 ustawy *o ochronie przyrody*; (2) dla obszaru lub jego części - pokrywającego się w całości lub w części z obszarem parku narodowego, rezerwatu przyrody lub parku krajobrazowego, dla których ustanowiono plan ochrony uwzględniający zakres, o którym mowa w art. 28 ust. 10 ustawy *o ochronie przyrody*; (3) dla obszaru lub jego części - pokrywającego się w całości lub w części z obszarem parku narodowego lub rezerwatu przyrody, dla których ustanowiono zadania ochronne uwzględniające zakres, o którym mowa w art. 28 ust. 10 ustawy *o ochronie przyrody*; (4) dla obszaru lub jego części - pokrywającego się w całości lub w części z obszarem będącym w zarządzie nadleśnictwa, dla którego ustanowiony plan urządzania lasu uwzględnia zakres, o którym mowa w art. 28 ust. 10 ustawy *o ochronie przyrody*.

Na podstawie przeprowadzonych czynności sprawdzających uznano, iż w postępowaniu obejmującym sporządzenie projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnego Bobru PLH080068, zachodzą podstawy prawne do wyłączenia z zakresu sporządzenia planu zadań ochronnych części obszaru znajdującego się w zarządzie Nadleśnictwa Lipinki, który posiada zatwierdzony plan urządzania lasu, zawierający zakres o którym mowa w art. 28

ust. 10 ustawy o ochronie przyrody, na podstawie pisma Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 30 grudnia 2020 r. znak: DŁŁ-WGL.4100.1.2020. W związku z powyższym, niniejszy plan zadań ochronnych sporządzono dla części obszaru Natura 2000 z wyłączeniem powierzchni gruntów będących w zarządzie ww. jednostki Lasów Państwowych.

- 3) ustalenie przedmiotów ochrony obszaru objętego planem zadań ochronnych, polegające na dokonaniu czynności weryfikacji danych wyjściowych o obszarze, w tym w szczególności przekazanych do Komisji Europejskiej w formie opisowych i przestrzennych baz danych, a także uwzględnieniu aktualnych wyników badań naukowych oraz dostępnych źródeł literaturowych, w zakresie ustalenia istotności obszaru dla ochrony siedlisk przyrodniczych oraz populacji gatunków zwierząt, występujących w obszarze.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 13 kwietnia 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Dolnego Bobru PLH080068, przedmiotowy obszar pełni istotne znaczenie w skali Unii Europejskiej dla ochrony ośmiu typów siedlisk przyrodniczych tj.: 3150 Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nymphaea*, *Potamogeton*, 6210 Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometalia* i ciepłolubne murawy z *Asplenion septentrionalis* *Festucion pallentis*), 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*), 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*), 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*), 9190 Kwaśne dąbrowy (*Quercion roburi-petraeae*), 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródłiskowe oraz 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*), a także dziesięciu gatunków zwierząt: 1337 bobra *Castor fiber*, 1163 głowacza białopłetwego *Cottus gobio*, 1083 jelonka rogacza *Lucanus cervus*, 1149 kozy *Cobitis taenia*, 1146 kozy złotawej *Sabanejewia aurata*, 1088 kozioroga dębosza *Cerambyx cerdo*, 1096 minoga strumieniowego *Lampetra planeri*, 5339 różanki *Rhodeus sericeus amarus*, 1037 trzepli zielonej *Ophiogomphus cecilia* oraz 1355 wydry *Lutra lutra*.

W trakcie prac inwentaryzacyjnych wykonywanych w ramach sporządzania planu zadań ochronnych dla niniejszego obszaru, pozyskano wiedzę naukową, potwierdzającą brak występowania w obszarze Natura 2000 Dolina Dolnego Bobru, jednego gatunku tj. 1088 kozioroga dębosza. Zgodnie ze Standardowym Formularzem Danych obszaru (data aktualizacji: 2024-11), ww. gatunek, oczekuje na zgodę Komisji Europejskiej co do wykreślenia z katalogu przedmiotów ochrony, co jest następstwem wniosku Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i zaakceptowaniem go przez Generalną Dyrekcję Ochrony Środowiska.

- 4) ustalenie oceny stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru objętego projektem planu zadań ochronnych na podstawie parametrów określonych rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, a także indywidualnego zestawu wskaźników, przyjętych na podstawie wiedzy naukowej do celów monitoringu, o którym mowa w art. 112 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody oraz raportów i notyfikacji, o których mowa w art. 38 tej ustawy.

Na podstawie dokonanej analizy w tym w szczególności wyników przeprowadzonych badań terenowych ustalono, że stan ochrony siedliska przyrodniczego na poziomie „właściwym” (FV) posiada 1 typ ekosystemu: tj. 6510, natomiast ocenę „niezadowalającą” (U1) posiada 5 typów siedlisk przyrodniczych tj.: 3150, 6210, 9170, 9190, 91E0, zaś ocenę „złą” (U2) ustalono dla siedliska 91F0. Natomiast w odniesieniu do siedliska 6430 z uwagi na niską

jakości danych oraz brak pełnej informacji o siedlisku w obszarze, określono stan jego ochrony jako „nieznany”(XX). Potwierdzenie ww. przedmiotu ochrony w obszarze wraz z ustaleniem oceny stanu jego ochrony wymagać będzie przeprowadzenia dodatkowych badań terenowych.

W odniesieniu do gatunków zwierząt ustalono, że stan ochrony gatunków na poziomie „właściwym” (FV) posiada 7 taksonów: tj. 1337, 1083, 1149, 1146, 5339, 1037, 1355, natomiast ocenę „niezadowalającą” (U1) posiadają 2 gatunki tj.: 1163 oraz 1096. W tym miejscu należy podkreślić, że z uwagi na brak gatunku 1088 w obszarze i procedowaną zmianę usunięcia go z listy przedmiotów ochrony obszaru, nie ustalano oceny stanu jego zachowania.

- 5) przeanalizowano istniejące i potencjalne zagrożenia dla utrzymania lub osiągnięcia właściwego stanu zachowania przedmiotów ochrony obszaru, a także dokonano oceny prawdopodobnych kierunków zmian uwarunkowań przyrodniczych i gospodarczych oraz ich możliwego wpływu na parametry oceny stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru.

Na podstawie przeprowadzonej analizy wykazano, iż w odniesieniu do grupy siedlisk przyrodniczych o charakterze seminaturalnym (otwartym) tj. 6210 i 6510, do najistotniejszych istniejących zagrożeń, odpowiadających w głównej mierze za określony powyżej stan ochrony, należy w szczególności zaliczyć: naturalne procesy sukcesyjne i związane z tym zjawiskiem niekorzystne zmiany w obrębie struktury i funkcji siedliska, jako następstwo zaniechania usuwania nalotów drzew i krzewów oraz braku ekstensywnego użytkowania rolniczego.

W odniesieniu do siedlisk przyrodniczych o charakterze leśnym: 9170, 9190, 91E0 i 91F0 do kluczowych zagrożeń istniejących, obniżających stan ich ochrony zaliczono w szczególności: (1) deficyt zasobów martwego drewna, a zwłaszcza drewna wielkowymiarowego w różnym stopniu rozkładu, obniżającego różnorodność biologiczną ekosystemów leśnych oraz (2) stosunkowo młody wiek drzewostanów tworzących fitocenozy przedmiotowych siedlisk przyrodniczych. Dodatkowo, istotnym zagrożeniem istniejącym, jest również niekorzystna (3) obecność w strukturze runa i podszytu obcych ekologicznie lub geograficznie gatunków drzew i krzewów, (4) a także obniżenie poziomu wód i brak zalewania w przypadku lasów łęgowych (w tym przyspieszenie procesów intensyfikacji ich grądowienia).

W odniesieniu do gatunków zwierząt stanowiących ryby i minogi, podstawowym istniejącym zagrożeniem w obszarze, pozostaje, zagrożenie związane ograniczeniem możliwości swobodnej dyspersji pomiędzy populacjami na skutek funkcjonowania poprzecznych przegród koryta rzeki Bóbr w obszarze. Natomiast dla takich gatunków jak: 1337, 1083, 1037 i 1355 na podstawie przeprowadzonych badań terenowych nie stwierdzono istniejących zagrożeń oraz presji względem ich populacji oraz ich siedlisk w obszarze.

Nazwy i kody zagrożeń podano według przygotowanej przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska „Instrukcji wypełniania Standardowego Formularza Danych obszaru Natura 2000” - załącznik nr 5 pn. „Lista referencyjna zagrożeń, presji i działań, Dyrekcja Generalna ds. Środowiska, Europejska Agencja Środowiska (EEA)”, a także uzupełniono kodami zgodnie z EIONET (2019-2024) / SDF 3.0.

- 6) sformułowano cele działań ochronnych do osiągnięcia w ramach planu zadań ochronnych w sposób umożliwiający ich monitoring oraz weryfikację w trakcie realizacji ustaleń planu.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 listopada 2017 r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000*, do oceny struktury i funkcji siedliska przyrodniczego stosuje się, możliwe

do zastosowania na danym obszarze Natura 2000, zestawy wskaźników przyjęte na podstawie wiedzy naukowej do celów monitoringu, o którym mowa w art. 112 ust. 2 ustawy, i raportów, o których mowa w art. 38 ustawy, uzupełnione w razie konieczności wskaźnikami specyficznymi dla danego obszaru Natura 2000.

Mając powyższe na względzie, w niniejszym planie zadań ochronnych dla siedlisk przyrodniczych cele działań ochronnych określono na trzech poziomach (1) ogólnego celu ochrony tj. utrzymania lub poprawy ogólnej oceny stanu ochrony na określonym areale siedliska w obszarze (2) utrzymanie określonego zasobu powierzchniowego siedliska w obszarze oraz (3) utrzymanie lub poprawę wskaźników kluczowych (tzw. kardynalnych), uzupełnionych również wskaźnikami pomocniczymi w obrębie parametru „*struktura i funkcja*”. Podstawą doboru wskaźników pomocniczych były zidentyfikowane zagrożenia, które miały wpływ na ostatecznie ustalony stan zachowania siedliska i których poprawa stanowić będzie istotny element dążenia do osiągnięcia celu zasadniczego tj. przywrócenia właściwego stanu ochrony lub niepogorszenia istniejącego stanu, wszystkim przedmiotom ochrony obszaru.

Za nadrzędny cel działań ochronnych w odniesieniu do wszystkich siedlisk przyrodniczych ustalono, poza utrzymaniem stabilnej powierzchni siedlisk w obszarze, konieczność nie pogorszenia ogólnego stanu ochrony ustalonego dla każdego siedliska indywidualnie przy jednoczesnym zagwarantowaniu konieczności poprawy części wskaźników kardynalnych i pomocniczych.

W tym miejscu należy jednak podkreślić, że dla siedlisk 9170 i 91F0 ustalona powierzchnia do utrzymania w ramach określonych celów działań ochronnych, odpowiednio 144,0 ha i 75,20 jest mniejsza niż powierzchnia podana w SDF obszaru, co wynika z faktu, iż część arealów obu siedlisk przyrodniczych, zlokalizowana jest na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa Lipinki, a które zgodnie z treścią §1 ust. 2 zarządzenia, zostały wyłączone z niniejszego planu zadań ochronnych.

W odniesieniu do gatunków zwierząt ustalono za nadrzędny cel działań ochronnych, utrzymanie ich populacji na określonym stabilnym poziomie oraz utrzymanie obecnego w większości właściwego stanu ich ochrony oraz stanu ich siedliska w obszarze.

Natomiast w odniesieniu do siedliska przyrodniczego 6430 ustalono konieczność weryfikacji stanu wiedzy o siedlisku w obszarze.

W zakresie poszczególnych wskaźników parametru „*struktura i funkcja*”, ustalono utrzymanie zróżnicowanych ocen w obrębie wyróżnionych ilości płatów siedliska (tj. jego zasobów) lub ich poprawę. W związku z zaplanowanymi w ramach działań ochronnych, aktywnym formami przeciwdziałania niekorzystnym wpływom o charakterze naturalnym i antropogenicznym, przewidywane jest samoistne utrzymanie lub poprawa charakterystycznych cech strukturalnych dla poszczególnych płatów siedlisk, opisanych wskaźnikami kardynalnymi, jak i zarówno pomocniczymi na poziomie możliwym do osiągnięcia przy aktualnie istniejących rozwiązaniach technicznych i przyrodniczych. Dodatkowo przyjęcie środków ochrony w formie *strice* konserwatorskiej tj. wyłączenia z użytkowania większości arealów siedlisk przyrodniczych w obszarze (3150, 9170, 9190, 91E0 i 91F0), umożliwi ich spontaniczną renaturalizację w ramach niezakłóconych procesów przyrodniczych i pozwoli na poprawę ocen cząstkowych wszystkich wskaźników parametru: „*struktura i funkcja*”, zarówno o charakterze kardynalnym jak i pomocniczym, bez ryzyka obniżenia i spadku ich jakości. Przyjęcie podejścia ochrony ścisłej, względem ww. siedlisk

przyrodniczych, zagwarantuje również utrzymanie parametru „szanse zachowania siedliska”, na poziomie oceny „właściwej ” (FV). Analogiczna sytuacja dotyczy również siedlisk otwartych 6210 i 6510, których funkcjonowanie wymaga wdrożenia działań z zakresu ochrony czynnej, a ich zapewnianie w ramach niniejszego planu, pozwoli na utrzymanie parametru „szanse zachowania siedliska”, na poziomie oceny „właściwej ” (FV).

Cele działań ochronnych zawarte w niniejszym zarządzeniu, zostały sformułowane przy uwzględnieniu istniejących uwarunkowań społeczno-gospodarczych, a także panujących ograniczeń wynikających zarówno z dostępności określonych metod i środków technicznych w zakresie działań związanych z ochroną przyrody, w tym również aktualnego stanu wiedzy przyrodniczej, przy zachowaniu jednak, ogólnej zasady przybliżenia obszaru do stanu „przyrodniczo optymalnego” tj. przywrócenia właściwego stanu ochrony lub nie pogorszenia istniejącego stanu, wszystkim przedmiotom jego ochrony.

- 7) ustalono działania ochronne zapewniające skuteczne i efektywne osiągnięcie założonych celów działań ochronnych, a także monitoring przyjętych parametrów i wskaźników stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru.

W odniesieniu do nieleśnych siedlisk przyrodniczych 6210 i 6510 zaplanowano kontynuację odpowiedniego ekstensywnego użytkowania rolniczego, zgodnie z wymogami Wspólnej Polityki Rolnej i odpowiednimi pakietami rolno-środowiskowo-klimatycznymi (zad. nr A1 i A2).

W odniesieniu do siedlisk przyrodniczych o charakterze leśnym, przyjęto, że działania ochronne ukierunkowane będą częściowo na ochronę bierną całych płatów (zad. nr B2) oraz czynne usuwanie obcych geograficznie lub ekologicznie gatunków drzew i krzewów (zad. nr B1). Przyjęcie przedmiotowych środków ochrony umożliwi w perspektywie najbliższych kilkudziesięciu lat na realizację zaplanowanych celów działań ochronnych w tym poprawę stanu ochrony siedlisk na poziomie określonych parametrów i wskaźników oraz przyczyni się do spontanicznej renaturalizacji i odtworzenia naturalnych cech zbiorowisk roślinnych o wysokim poziomie bioróżnorodności.

W odniesieniu do gatunków zwierząt stanowiących ryby i minogi przyjęto, że działania ochrony czynnej ukierunkowane będą na wyposażenie istniejących obiektów budowlanych piętrzących wodę na rzece Bóbr w urządzenia umożliwiające swobodną dyspersję oraz migrację ww. gatunkom (zad. nr A3). Natomiast w odniesieniu do gatunku jakim jest jelonek rogacz, zaplanowano również wyłączenie z użytkowania gospodarczego jego siedlisk we wskazanym obszarze wdrażania (zad. nr B3) Przyjęcie względem ww. gatunków zwierząt przedmiotowych środków ochrony, umożliwi w perspektywie długoterminowej na realizację zaplanowanych celów działań ochronnych, o których mowa w zał. nr 4 do niniejszego zarządzenia. W odniesieniu do gatunku 1088 tj. kozioroga dębosza z uwagi na brak jego występowania w obszarze, nie zaplanowano żadnych działań ochronnych.

Natomiast pozostałe przedmioty ochrony takie jak: 3150, 1337, 1037 i 1355 zgodnie z ustaleniami wynikającymi z przeprowadzonych prac terenowych w ramach sporządzania projektu planu zadań ochronnych, nie wymagają wdrożenia żadnych dodatkowych środków ochrony, a ich właściwy stan ochrony, jest zdeteminowany historycznym jak i obecnym sposobem zagospodarowania i użytkowania obszaru. Wyjątek stanowi siedlisko 6430, które z uwagi na brak rzetelnej wiedzy o siedlisku w obszarze, wymagać będzie podjęcia działań z zakresu uzupełnienia stanu wiedzy o ww. ekosystemie i uwarunkowaniach jego ochrony (zad. nr D1).

Zdecydowana większość pól siedlisk 3150, 9170, 9190, 91E0 i 91F0 objętych regulacją niniejszego planu, położona jest na gruntach stanowiących własność Skarbu Państwa w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, w związku z powyższym, zgodnie z regulacją przepisu art. 32 ust. 4 ustawy o ochronie przyrody, wykonywanie zadań w zakresie ochrony przyrody (zad. B1 – B3), powierzono miejscowemu nadleśniczemu z wyłączeniem obowiązku realizacji monitoringu stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru, za który odpowiada Organ sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 (zad. nr C1), a także z wyłączeniem zadania dotyczącego uzupełnienia stanu wiedzy (zad. nr D1), za które również odpowiada regionalny dyrektor ochrony środowiska.

- 8) zaprojektowano realizację monitoringu stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru oraz realizacji celów działań ochronnych w obszarze, objętym planem. Przedmiotowy monitoring realizowany będzie zgodnie z obowiązującymi standardami metodycznymi stosowanymi w monitoringu siedlisk przyrodniczych i gatunków przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w ramach realizacji Państwowego Monitoringu Środowiska. Przyjęcie określonych (w zad. nr C1) pomiarów monitoringowych, jest czynnością adekwatną do faktycznych potrzeb z punktu widzenia osiągnięcia założonych celów działań ochronnych, a także ma charakter racjonalny w kontekście zarówno przyrodniczym jak i ekonomicznym.

Realizacja przedmiotowego działania, oprócz dostarczenia informacji o skuteczności wdrażanej ochrony (i możliwości jej bieżącej weryfikacji), umożliwi także sprawującemu nadzór nad obszarem, w dalszej perspektywie czasowej, na realizację dyspozycji określonej brzmieniem przepisu art. 31 ustawy o ochronie przyrody, a także stanowić będzie merytoryczną podstawę dla wypełnienia obowiązku, o którym mowa w art. 38 powyższej ustawy przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska względem Komisji Europejskiej.

- 9) dokonano szczegółowej analizy zapisów obowiązujących studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin położonych w granicach obszaru Natura 2000 lub jego sąsiedztwie, a także miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin oraz planu zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego, którego realizacja potencjalnie może stworzyć ryzyko naruszenia zakazu, o którym mowa w art. 33 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody. Na podstawie przeprowadzonych czynności sprawdzających ustalono, że nie istnieją przesłanki stanowiące podstawę do formułowania wskazań do zmian w wyżej wymienionych dokumentach planistycznych.

- 10) w trakcie prac nad sporządzeniem projektu planu zadań ochronnych, nie ustalono istnienia przesłanek, o których mowa w § 3 ust. 8 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, uzasadniających potrzebę sporządzenia planu ochrony dla części lub całości obszaru Natura 2000 Dolina Dolnego Bobru PLH080068.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, wykonując dyspozycje przepisu art. 28 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody, którego celem jest: „zapewnienie możliwości udziału zainteresowanych osób i podmiotów prowadzących działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000”, zorganizował i przeprowadził z udziałem Wykonawcy projektu planu, cykl spotkań dyskusyjnych, na które każdorazowo zapraszano wszystkie kluczowe z punktu widzenia ochrony obszaru grupy interesu, organy administracji publicznej oraz zainteresowane osoby prawne i fizyczne. Spotkania warsztatowo-dyskusyjne, odbyły się w formie wideokonferencji według następującego harmonogramu: I spotkanie – 25 czerwca 2021 r., II spotkanie - 03 września 2021 r. (łącznie w obu spotkaniach udział wzięło: 15 osób).

Zaproszeni przedstawiciele organów, instytucji oraz podmiotów zainteresowanych ochroną obszaru, stworzyli tzw. Zespół Lokalnej Współpracy tj. grupę roboczą, współpracującą z organem sprawującym nadzór nad obszarem, w celu zapewnienia pełnej transparentności procesu planistycznego oraz możliwie jak najszerszego udziału społeczeństwa w opracowaniu treści i ustaleń do sporządzanego projektu dokumentu.

W skład Zespołu Lokalnej Współpracy obszaru Natura 2000 Dolina Dolnego Bobru PLH080068, weszli reprezentanci oraz przedstawiciele następujących grup interesu:

- 1) Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Gorze,
- 2) Nadleśnictwa Lipinki,
- 3) Nadleśnictwa Krzytkowice,
- 4) Nadleśnictwa Brzózka,
- 5) Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Zielonej Górze,
- 6) Lubuskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych,
- 7) Zespołu Elektrowni Wodnych Dychów,
- 8) Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim,
- 9) oraz przedstawiciele wykonawcy dokumentacji planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnego Bobru PLH080068.

Celem spotkań dyskusyjnych, było wypracowanie przez ich uczestników wspólnej wizji ochrony obszaru Natura 2000 uwzględniającej zarówno obowiązek ochrony siedlisk i gatunków, jak również potrzeb i aspiracji osób, w tym podmiotów korzystających z obszaru do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju. Wnoszone na bieżąco, w trakcie prac Zespołu Lokalnej Współpracy uwagi i wnioski członków grupy, miały realny wpływ na ostateczną treść projektu dokumentu, poddanego następnie, zgodnie z art. 28 ust. 4 ustawy o ochronie przyrody, procedurze konsultacji społecznych, na zasadach określonych ustawą z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, wykonując dyspozycję określoną przepisem art. 28 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. *w sprawie sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000*, a także art. 39 ustawy *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*, obwieszczeniem z dnia 5 marca 2021 r., znak: WPN-II.6320.3.1.2021.WT podał do publicznej wiadomości informacje o zamiarze przystąpienia do sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnego Bobru PLH080068, podając informację o:

- 1) przystąpieniu do opracowania projektu dokumentu i jego przedmiocie,
- 2) możliwości zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy oraz o miejscu, w którym jest ona wyłożona do wglądu,
- 3) możliwości składania uwag i wniosków, wskazując jednocześnie 21-dniowy termin ich składania,
- 4) a także wskazał organ właściwy do rozpatrzenia uwag i wniosków.

Powyższy obowiązek w zakresie podania ww. informacji do publicznej wiadomości wykonano,

zgodnie z czynnościami określonymi w przepisie art. 3 ust. 1 pkt 11 ustawy *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*, publikując w ustawowo przewidzianym terminie wskazane wyżej informacje w formie obwieszczenia z dnia 05.03.2021 roku, znak: WPN-II.6320.3.1.2021.WT

- 1) na stronie Biuletynu Informacji Publicznej (BIP) Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim,
- 2) na tablicy ogłoszeń w siedzibie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim,
- 3) na tablicy ogłoszeń wszystkich jednostek samorządu terytorialnego objętych granicami obszaru Natura 2000, na terenie woj. lubuskiego,
- 4) w prasie o odpowiednim do rodzaju dokumentu zasięgu, obejmującym województwo lubuskie.

Zgodnie ze stanowiskiem Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska z uwagi, iż ww. założenia mają charakter ogólny i zawierają wyłącznie wskazanie elementów, które powinny się znaleźć w sporządzanym projekcie planu zadań ochronnych, bez określenia jednak konkretnych rozwiązań, należy przeprowadzić postępowanie z udziałem społeczeństwa, zgodnie z art. 39 ustawy *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*, również na etapie sporządzonego projektu dokumentu, czyli konkretnego projektu zarządzenia ustanawiającego przedmiotowy plan zadań ochronnych. W tym miejscu należy podkreślić, iż z uwagi na cel ww. regulacji, czyli zapewnienie społeczeństwu jak najszerszej możliwości udziału w opracowaniu dokumentu, powyższy tryb postępowania (czyli zapewnienie przez właściwy organ dwukrotnego udział społeczeństwa w postępowaniu legislacyjnym) daje najpewniejsze, powszechne prawo zarówno do informacji o środowisku, jak i do czynnego udziału opinii publicznej w jego ochronie, w tym w szczególności, do udziału w opracowaniu dokumentu, którego przedmiotem jest opracowanie planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000.

Mając powyższe na uwadze, udział społeczeństwa w opracowaniu projektu zarządzenia, zgodnie z art. 39 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*, został zapewniony przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, obwieszczeniem z dnia 26 listopada 2021 roku znak: WPN-II.6320.3.5.2021.WT, zawierającym informację o przystąpieniu do konsultacji społecznych sporządzonego projektu zarządzenia ustanawiającego plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnego Bobru PLH080068, zgodnie z czynnościami określonymi w art. 3 ust. 1 pkt 11 ustawy *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*.

W ramach ww. procedury, w przewidzianym okresie ustawowym, wpłynęły do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, ze strony opinii publicznej uwagi i wnioski dotyczące przedmiotowego projektu dokumentu. W związku z powyższym, zgodnie z dyspozycją przepisu art. 42 ustawy *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*, organ zawarł poniżej szczegółowe uzasadnienie zawierające informacje o udziale społeczeństwa w przedmiotowym postępowaniu oraz o tym, w jaki sposób zostały uwzględnione uwagi i wnioski zgłoszone w trakcie konsultacji społecznych.

Lp.	Podmiot zgłaszający /data pisma i znak	Uwagi i wnioski	Sposób rozpatrzenia przez Organ
1.	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, pismo z dnia 07.12.2021 r. znak: DZP-WP.6320.91. 2021. DK	Wniosek o korektę punktów załamania granicy obszaru, o których mowa w zał. nr 1 do zarządzenia.	Uwagę uwzględniono w całości.
		Wniosek o weryfikację zapisów zagrożeń, o których mowa w zał. nr 3 do zarządzenia oraz dodanie gatunku jakim jest 1088 kozioróg dębosz.	Uwagę uwzględniono w całości.
		Wniosek o korektę celów działań ochronnych, o których mowa w zał. nr 4, tak aby były one szczegółowe, mierzalne i weryfikowalne w czasie, a także uzupełnienie informacji o przedmiotach ochrony zgodnie z SDF obszaru.	Uwagę uwzględniono w całości.
		Wniosek o uzupełnienie i korektę treści uzasadnienia do zarządzenia.	Uwagę uwzględniono w całości.
2.	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Zielonej Górze, pismo z dnia 17.12.2021 r. znak: ZP.7210.5.2021	Wniosek o usunięcie wydzielen leśnych dotyczących Nadleśnictwa Brzózka z załącznika nr 5 do zarządzenia, które nie stanowią siedlisk przyrodniczych, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000.	Uwagę uwzględniono w całości.
		Wniosek o usunięcie wydzielen leśnych dotyczących Nadleśnictwa Krzystkowice z załącznika nr 5 do zarządzenia, które nie stanowią siedlisk przyrodniczych, dla których ochrony wyznaczono obszar N2000.	Uwagę uwzględniono w całości.

		Wniosek o weryfikację numerów oddziałów i wydzieleń leśnych dotyczących Nadleśnictwa Krzystkowice z załącznika nr 5 do zarządzenia, które nie stanowią siedlisk przyrodniczych lub nie znajdują się w granicach obszaru Natura 2000 Dolina Dolnego Bobru.	Uwagę uwzględniono w całości
		Wniosek o charakterze technicznym, czy w miarę możliwości można podać wykaz współrzędnych punktów załamania granic obszaru w zał. nr 1 do zarządzenia, w formie 4 kolumn na jednej stronie.	Uwaga nieuwzględniona w całości, zał. nr 1 do zarządzenia jest przyjęty zgodnie z wzorcem obowiązującym w zał. nr 1 rozporządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 13.04.2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Dolnego Bobru (Dz. U. z 2022 r. poz. 1160).

Informacja o projekcie dokumentu została opublikowana w dniu 19 stycznia 2026 r. pod numerem: 27/2026 w publicznie dostępnym wykazie danych zawierających informację o środowisku tj. „Systemie Informacji o Środowisku” (dawniej: „EKOPORTAL”) prowadzonym na podstawie art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*, wypełniając w ten sposób, dyspozycje określoną brzmieniem art. 21 ust. 2 pkt 24 lit. a w/cyt. ustawy.

Zgodnie z przepisem art. 43 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*, organ opracowujący niniejszy projekt dokumentu, wymagającego udziału społeczeństwa, poda do publicznej wiadomości informację o przyjęciu zarządzenia i o możliwościach zapoznania się z jego treścią wraz z uzasadnieniem, o którym mowa w art. 42 pkt 2 w cyt./ustawy.

Wojewoda Lubuski pismem z dnia 28 stycznia 2026 r., znak: GN-III.700.3.2026, działając na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. *o wojewodzie i administracji rządowej w województwie* (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 428), uzgodnił projekt zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnego Bobru PLH080068, nie wnosząc żadnych uwag.

Wprowadzenie w życie przedmiotowej regulacji, stanowi wywiązanie się właściwych rzeczowo organów administracji państwa z obowiązku określonego przepisem art. 28 ust. 1 ustawy *o ochronie przyrody*, transponującego przepis art. 6 ust. 1 Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. *w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory*, w zakresie przyjęcia skutecznych

środków ochrony względem wyznaczonego na terytorium państwa członkowskiego obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty.

Ponadto przyjęta regulacja, w sposób precyzyjny i zrozumiały określa w poszczególnych normach zarządzenia m.in. cele działań ochronnych, zagrożenia oraz ustalone środki ochrony przedstawione zarówno w aspekcie przestrzennym (lokalizacyjnym), jak również w zakresie podmiotowym (tj. odpowiedzialności za ich wykonanie). W związku z powyższym, przyjęte zarządzenie i zawarte w nim regulacje, będą miały znaczenie i oddziaływać będą na zarządców oraz użytkowników gruntów na obszarze których występują siedliska przyrodnicze będące przedmiotami ochrony obszaru. W szczególności, dotyczy to podmiotu zarządzającego nieruchomościami stanowiącymi własność Skarbu Państwa tj. PGL Lasy Państwowe, a także podmiotu zarządzającym śródlądowymi wodami płynącymi tj. PGW Wody Polskie.

Przyjęcie planu zadań ochronnych, umożliwi także regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska i Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska, na podejmowanie i realizację czynności formalno-prawnych określonych przepisami art. 31, art. 32 ust. 2 pkt 3, art. 37 ust. 2 ustawy *o ochronie przyrody* oraz przyczyni się także do: (1) usprawnienia wykonywanych procedur ocen oddziaływania planów i/lub przedsięwzięć na cele ochrony obszaru Natura 2000, pod względem ich kwalifikacji (screeningu) w zakresie możliwości wywierania negatywnego wpływu na obszar, z zastrzeżeniem jednak, że przedsięwzięcia nie ujęte w niniejszym planie jako zagrożenia, należy traktować jako mogące potencjalnie wpływ taki wywoływać; (2) eliminacji uznaniowości co do rozstrzygnięć administracyjnych w postępowaniach, związanych z zarządzaniem i ochroną obszaru; (3) usprawnienia skutecznej aplikacji w zakresie pozyskania środków finansowych na realizację działań ochronnych, z uwagi na ujęcie ich w niniejszym planie zadań ochronnych oraz precyzyjne określenie zakresu rzeczowego i harmonogramu ich wdrażania.

Realizacja ustaleń planistycznych zawartych w niniejszym akcie prawa miejscowego, finansowana będzie zgodnie z przepisem art. 39 ustawy *o ochronie przyrody*, co do zasady ze środków Unii Europejskiej, a w zakresie nie objętym finansowaniem przez Wspólnotę ze środków budżetu państwa, a także z budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.